

თეატრი და სხეურობა

გათავისუფლებული სალიტერატურო ჟურნალი

№ 39 1916
კვირა, მანკინის. 25

ქურონალი „თეატრი და სხეურობა“
წლიურად 5 მ., ნახევარი წლით 3 მ. გაწერა შეიძლე-
ბა ფოსტით: თიფლისი, რედ. „თეატრი და სხეურობა“
დოს. იმედუშვილი. ჰირისპირ: „სორაპნი“ ს. სტამბაში.

წყლ. მართხ
გამოცემისა

77

ქართველ მუსულმანთა აჭარელთა ბავშვები და
მათი მასწავლებელი ქალი მ. კალანდაძე
ოთხი მათგანი ქართულ გიმნაზიაში წავლობს, ორი —
საბადოსნო სკოლაში.

მეკანისთვის 25

იდეურობა განჰყავი და იუფლო, — ეს თუ არის მრწ.მისი ყოველ გაბა-
შეუგნებლობა?! ტონებულ ერის მმართველ-
თა ხალხთა სახელად.

ჩვენ-კი, ასეთ მმართველთა გარდა, გვ-
ყოფს, გვსაქსავს და გვანაწილებს ჩვენი საე-
რთო შეუგნებლობა, სიბნელე და ეკრვდ წო-
დებული ვითომდა „იდეურობა“.

და ეს მაშინ, როდესაც დრო და გარე-
მოება ყველა მოწინავე-შეგნებულ პირთა შე-
კავშირებას, მათს შეთანხმებულ მუშაობას
მოითხოვს, —

განსაკუთრებით ჩვენი ხალხის კულტუ-
რულად დაწინაურების ასპარეზზე.

დაბა სოფლებში ჩვენდა საბედნიეროდ
თეატრი ფებს იკიდებს, სახალხო სცენა ფე-
სევბა იღვავს და იმის მაგიერ, რომ მისს გა-
მკვიდრებას გულწრფელად შეუწყონ ხელი,
საქმის შესვეურნი ამა თუ იმ ჯგუფის ყო-
ყლოჩინანი, არავითარ საშუალებას არ ერი-
დებიან ურთი-ერთის დასამხობად...

გებსომებით რა აღრ-ზაური ასტეხეს ერთი
ნეგორის მოწინააღმდეგე ჯგუფებმა დ. სურამს,
ახალსენაკს, სამტრედიასა და სხ.

ერთი ჯგუფის „ნიკიერი“ რეჟისორი და
სახიობი მეორე ჯგუფისთვის „უნიკოდა და
„უვარგისია“, მეორის „მშვენიერ-მხატვრულია
წარმოდგენა პირველისთვის ჯამბაზობაა, — ერ-
თი რომ ძაგებით მიწამდე ასწორებს როკელ-
საზე წარმოდგენას, მის მმართველთ ანუ მსა-
ხიობთ, მეორეს იგანივე ცამდე აჰყავს...

ერთ ჯგუფს რომ განსაკუთრებით ეგრედ
წოდებული „სოციალური პიესების“ წარმო-
დგენა დაუსახავს მიზნად და ეროვნულ-ისტო-
რიულ პიესებს გვერდს უხვევს, მეორე წინაა-
ღმდეგ სვის მასდევს.

იმას კი არ დაგიდევვენ ასე რა ცალ მხრი-
ვობას, რა ეწირო მიგრჯნელობას აბატონე-
ბენ და საქმეს როგორ ბორკავენ...

სად არის ქეშმარიტებ და ხელოვნების
წრფელის გულით, უანგაროდ სამსახური?!

ჯერ კიდევ ბნელა და აბიტომაცია, რომ
ასე უტიფრად დათარეშობენ არა წმინდა „მო-
ღვაწენი“..

სა! ცენო ხელოვნებისა და ჩვენი თეატრის
ქეშმარიტნო მსახურნო, გულ-გონება განი-
წმინდეთ, იწამეთ, რომ თქვენ მხოლოდ ერთი
დასი, ერთი დიდი ოჯახი ხართ, ხალხის სი-
ბნელისა, განუვითარებლობისა და უკან—ჩა-
მორჩენილობის წინააღმდეგ მებრძოლი ხელო-
ვნების ყოველ ფრთაზე.

თქვენ შეერთება, ერთპიროვნული მუშა-
ობა გმართებთ და არა დანაწილება!..

თქვენი ვალია ხელოვნების საშუალებით
ხალხს უჩვენოთ როგორც მისი სადღეისო
დუბქიტი ცხოვრების ყოველი კუთხე, ისევე
ჩაახედოთ მის წარსულში და მით აიძულოთ
უკეთესი ცხოვრების ძიებას შეუდგეს.

თქვენი **იდეურობაც** ამაში უნდა გამ-
ი-ხატეოდეს და არა შენჩემურ **შეუგნებლობაში**
რამაც ასე ჩამოგვარჩინა და დღესაც გვკარავს..

პირველი სხივი

(„განათლების“ სემენარია)

„განათლების“ საზ-ის ქარაფელ ქალთა სე-
სტრატო სემენარია, — აი ცხრეველ-შეოფელ მზის
ამოსვლის მომასწავებელი პირველი სხივი, რე-
მეულმაც სიათბო და სიცხრეველ უნდა შეიტანოს
ჩვენს დახუთულ ერში, გაათბოდ საღმში..

ერთგუნულ ნიადაგზე აღზრდილ ქარაფელი
ქალეს მნიშვნელობა წარსულში ძლიერი იყო:
რამეულ ასპარეზზე, არ გინდა რამ არა ბრწეი-
ნაფდა! ვიდრე იგი ოჯახს დედაბოძად ეუუდა,
ჩვენი ერთე ერობდა. ქვეყანა ქვეყანას ქვაგდა..
მაგრამ „ქარმან ს სტ-კმან ჩრდილომან
უცვალა ფერი“ ჩვენთა ქალთა სწავლას-აღზრდას
და მის მწარე ნყოფისად ხომ ვხედავთ! —

ფუქსავატნი, ხუნტრუტანი, ერისა და ხალხის
ჭირ ვარმის არა მტოდნენი, მრატქიკულ ცოდნათა
უვიტნი, ოჯახისა და საზოგადოებას ურტეპნი
წეერნი, — აი, უმეტესად ვინ მოგვტა უკუღმა-
რთამ სკოლამ.

ოჯახი ჩვენი დაღუპვის ტჯახს დაადტა..

კიდევ უფრო უნუტეშო მდგომარეობაშია
ჩვენი სახალხო სკოლა, რამელსაც რივიანი, შე-
ტეპული და თვითნარობიერი ქეშმარიტი მასწა-
ვლებელი არა ქვეყს..

მრავალ წლის მწარე გაგებითაა ქართველ საზოგადოების ერთ მცირე ნაწილს — უმეტესად ქალებს — ბოლოს კისერი მიაფხანინა და ისეთი სკოლის დაარსება აფიქრებინა, რომელიც უფრო მეტად ესაჭიროება ჩვენს დაწველულ ქვეყანას.

ეს არის, როგორც ზეგითაც მოგისხენიეთ, „განათლების“ საზოგადოების სკოლა და მის მიერ დაარსებული ქალთა სემინარია, რომლის კურსსევეც სადღეისოდ (ენკენ. 25) დანიშნული.

ქართველ ქალთა მცირე ჯგუფმა არაბისაგან დიდ საგანმანათლებლო სახალხო საქმეს ჩაუყარა საძირკველი და გამალებით მუშაობს ამ საძირკველზე შვედრი კვლეების ამოსაყვანად. ქართველი საზოგადოებისა და ქვეყნის უგულავ გულშემატკვარის ვალა თანაგრძნობასთან ერთად ნივთიერად თუ სსხაფრთხაც სული შეუწყო მის დაშველდრებას, რომ ჩვენი სახალხო განათლებისამ ერთად ერთმა სსხაგმა შალე გამოიბრწყინოს...

ჩვენი მხრით ამ სკოლა-სემინარიის დამფუძნებელი უფსურგებთ სრულს წარმატება — გამარჯვებას. . .

იოსებ არიშათიელი

ქართველი ისრაელები

საერთაშორისო ომმა ჩვენ — ქართველებს ერთი დიდი სარგებლობა მოგვიტანა: ეროვნული გამოკვევის გაფართოება და გაღრმავება.

საკაცობრიო და ეროვნული ისე უნდა იყოს ერთმანერთთან დაკავშირებული, რომ ერთი მეორეს არ ეწინააღმდეგებოდეს, არა ჩრდილავდეს.

ჩვენი ერის განვითარებაში სწორეთ ამგვარი მოვლენა იქერს საპატიო ალაგს და თავის აკაკისთან ერთათ მას შეუძლიან სთქვას:

**ჩემი ხატია სამშობლო,
სახატე — მთელი ქვეყანა.**

საკაცობრიო იდეალების განვითარებამ ჩვენში ერთხანს სრულებით დაჩრდილა ეროვნული, დღეს-კი სიყვარული და ინტერესი ეროვნული საქმისადმი დღითიდღე იზრდება.

ეროვნული გაერთიანება — აი, სხვათა შორის, რა საკითხი წამოაყენა თანამედროვე ომმა

მწარე ისტორიულმა ხვედრმა ქართველი ერი სარწმუნოებრივით დაჰყო; ამას-კი შედეგათ მოჰყვა ეროვნული მთლიანობის დაკარგვა.

უწინდელს დროში სარწმუნოება ერის შემაერთებელი, ერის შემაკავშირებელი, მთლიანობის შემადლდებელი იყო და სარწმუნოებრივით დაყოფას შედეგათ მოსდევდა ერის მთლიანობის დარღვევა.

ქართველებში გაჩნდენ მაჰმადიანებ-, კათოლიკენი, გრიგორიანები; ქართველი ერი დაკნინდა და სიკვდილის პირას მივიდა.

დღეს-კი თანდათან ფეხს იკიდებს ის ქეშმარიტი აზრი, რომ სარწმუნოებრივი სხვა და სხვაობა ეროვნულ მთლიანობას სრულობით არ ეწინააღმდეგება; ქართველი ერის სარწმუნოებრივით სხვა და სხვა ნაწილები ნელ-ნელა უბრუნდებიან თავს ერთად ერთ დედას — საქართველოს და მალე გავი-

ს ი მ ლ ე რ ა

1

მივალ მთებში,
სვირის მთებში,
და მის გზებში
ჩქარობს -
სული;

ფრინველების ნარნარ ხმებში,
წვიმის შხეფში,
ხარობს
გული!

2

მთებო! მთებო!
სვირის მთებო!
კეკლუცებო!
ლამაზებო! —

თქვენ გიტრფით და თქვენ გ'მღერით, —
საყვარელზე — საყვარლებო!..

გ ქუჩიშვილი

*) „თ. ც“. წარსულ ნომერში მოთავსებულ გ. ქუჩიშვილის ლექსში შეცდომითაა სწერია: როგორც მედროშე მკერდ-ხვითქიან ძუჩაზი მჯდარი; უნდა იყოს: ძუჩაზში მჯდარი და სხ.

გონებთ მათ შეწყობილ ხმას: ჩვენი ხატი სამშობლო საქართველოვო.

ქართველი მაჰმადიანებისა და გრიგორიანების საკითხი დიდი ხანია აღიძრა ჩვენში. ქართველი ისრაელობის საკითხს-კი უფრო მოკლე ისტორია აქვს.

სასიხარულო ის არის, რომ ეს უკანასკნელი საკითხი მკაფიოთ და გარკვევით ქართველ ისრაელთა მწერლებმა წამოაყენეს.

ქართველი ისრაელები ძველ ებრაელთა ჩამომავალი არიან, თუ ქართველები?

სისწორით და სიმართლათ გადაჭრა ამ სადაო კითხვისა დღეს უშუძლებელია. ცხადია მხოლოდ შემდეგი: არის ბევრი ისეთი საბუთი, რომელთა მიხედვითაც ზოგი მეცნიერი ამტკიცებს, ქართველი ისრაელები ძველი ქართველების ჩამომავალი არიან და არა ძველი ებრაელებისო.

ამ საბუთთა შორის უპირველესი ალაგი უჭირავს თავის ქალას, იმის მოყვანილობას, სიმაღლესა და სიგანეს.

როდესაც მეცნიერულათ შეისწავლეს ძველი ებრაელების ქართველი ისრაელების და ქართველების თავის ქალა, აღმოჩნდა რომ ქართველი ისრაელების თავის ქალა უფრო ქართველების თავის ქალას ემგზავსება, ვიდრე ძველი ებრაელებისას.

ამ გარემოების მიხედვით ჩვენ შეგვიძლია ვსთქვათ: ქართველი ისრაელები უფრო ქართველთა ტომს ეკუთვნიან, ვიდრე ებრაელებს ე. ი. ქართველი ისრაელები მხოლოდ სარწმუნოებით ეკუთვნიან ებრაელებს, — სისხლით, ხორციით-კი ქართველებს.

ჩემის აზრით ქართველი ისრაელები წარმოადგენენ შერეულ მოდემს ე. ი. მათ უძველეს წინაპრებში ქართველებიც არიან, ებრაელებიც.

რამ გამოიწვია ასეთი შერევა?

სარწმუნოებრივმა ერთობამ.

ებრაელები დამკვიდრდნ საქართველოში იმ დროს, როდესაც ქართველები კერპთთაყვანის მცემელნი იყვნენ.

ებრაელელებმა გაავრცელეს თვისი სარწმუნოება საქართველოში და ქართველების მცირე ნაწილმა მიიღო მოსეს სჯული.

შესაძლებელია მცირე ნაწილი ქრისტიან ქართველებისაც აფარებდა თავს მოსეს მოძღვრებას მ. შინ, როდესაც მაჰმადიანები საქართველოში მუსრს ავლებდნ ქრისტეს მიმდევართ.

ასეა თუ ისე ჩემთვის ექვს გარეშეა, რომ ქართველებმა მიიღეს მოსეს სარწმუნოება, ერთი რწმენის ქვეშ გაერთიანდნ ისინი და საქართველოში მცხოვრები ებრაელები, ქოჩინების შემწეობით, შეირიგნ ერთმანეთში და ამ გვართ წარმოსდგა ქართველი ისრაელობა.

რომ დაუკვირდეთ ქართველ ისრაელთა გარეგნობას, დარწმუნდებით, რომ ისინი დღით განირჩევიან ს ერთოთ ებრაელებისაგან და უფრო ქართველებს ემგზავებებიან.

მხედველობაში რომ არ მივიღოთ აქ მოყვანილი საბუთები და მოსახზებანი, კიდევ რომ დავიმტკიცოს ვანემ, რომ ქართველი ისრაელები პირწავარდნილი შვილები არიან ძველი ებრაელებისა, ჩვენ მაინც სრული უფლება გვაქვს ვამტკიცოთ, რომ ქართველი ისრაელები ქართველები არიან და არა ებრაელები.

ვინ, რამ მოგვცა ამგვარი უფლება?

ისტორიამ.

ერის წარმოშობაში ჩამომავლობას არა აქვს იმდენი ძალა და მნიშვნელობა, რამდენიც ისტორიას.

რუსეთში მეთექვსმეტე და მეჩვიდმეტე საუკუნეში ბლომათ გადასახლებულან ქართველები დღეს იმათ ჩამომავლობას მხოლოდ გვარდასტურებენ ქართული. დანარჩენში ისინი სრულყოფილად შედგებიან რუსის ხალხს, — რუსის ხალხის ისტორიას ისინი რუსებასათვის შეუერთებია.

ჩვენ რომ ამათ ვუმტკიცოთ ახლა თქვენ ქართველები ხართ და არა რუსებიო, ამგვარი მტკიცება უსაფუძვლო იქნებოდა.

— მართალია ჩვენში ურევია ქართველებს სისხლი, მაგრამ საერთო ისტორიულმა ცხოვრებამ ჩვენ გაგვარუსა ნელ-ნელა და დღეს უკვე რუსები ვართო, სამართლიანთ გვიპასუხებენ ისინი.

ვინც რა უნდა თქვას ქართველი ისრაელების წინაპართა შესახებ, ამგვარისავე სა-

მართლიანობის უფლებით ჩვენ შეგვიძლიან ვუპასუხოთ: ქართველებთან ერთად სავსებით ისტორიულმა ცხოვრებამ ქართველი ისრაელები ნელა-ნელა გაქართველა და დღეს ისინი ქართველები არიან.

მართლაც ქართველი ერის ისტორია ამავე დროს არის ისტორია ქართველი ისრაელებისა.

ჩვენი ლხინი მათი ლხინიც იყო, ჩვენი ქირი—მათივე ქირი. თუ ვინმე გვაობრებდა ჩვენ, მათაც ისევე ეობრებდნენ, ჩვენი ბორკილები მათი ბორკილებიც იყო, ჩვენი თავისუფლება—მათივე თავისუფლება, ჩვენს კეთილდღეობასთან განუყოფელი, განუყოფელი იყო მათი კეთილდღეობაც და ამიტომ საქართველო იმდენათვე იყო მათი სამშობლო, რამდენათაც ჩვენი.

გაქირვებისა და დიდი უბედურობის დროს ისინი იმდენათვე იყვნენ საქართველოს ერთგულნი, რამდენათაც საუკეთესო ქართველნი. სავსებით ბედმა დიდხინიდანვე შეგვადულა, შეგვასისხლხორცა ერთმანეთს და თუ ერთი დღითისადმი სხვა და სხვა გზით მისწრაფებამ დღემდე ერთმანეთს არ დაგვაშორა, დღეიდან უფრო ვეღარ დაგვაშორებს; დღეიდან ეს შედუღება, ეს შესისხლხორცება უფრო განმტკიცდება და მტრების ყოველგვარი იერიში ზედ დაიმსხვრევა.

ჩვენი შეისხლხორცება შემდეგი გარემოებიდანაც ცხადია.

ქართველ ისრაელთა ახალთაობაში ეროვნული საკითხი მთელი თავისი სიგრძე-სიგანითა და სიცხადით აიმაჩინა ამ მოვლენამ ქართულ პრესაში სიხარული გამოიწვია განუჩვენვლად მიმართულებებისა.

მზგავსი რამ რუსეთის საზოგადოებაში შეუძლებელია. რუსეთის ებრაელობამ რომ ერთ მშვენიერ დღეს გამოაცხადოს: ჩვენ რუსები ვართო, ეს აზრები არა თუ მხიარულებას, გამომხაურებასაც არ გამოიწვევს რუსეთის ლიბერალურსა და დემოკრატიულს პრესაში; მემარჯვენეთა პრესა ხომ ლანძღვა გინებითა და აწიოკების მუქარით გასცემს პასუხს.

ებრაელების უფლებრივად გათანასწორობა რუსეთის მოწინავე ინტელიგენციას გულით კი არ უნდა, არამედ რწმენით.

ჩვენ-კი ქართველ ებრაელებთან ძმობა და თანასწორობა კირსა და ლხინში როგორც რწმენით, ისე გულით გვინდა.

ვიცი ასეთ ქადაგებას ბევრი მტერი ჰყავს ქართველ ისრაელებში, მაგრამ ეს მათი შეუგნებლობის ბრალია; ისინი ეროვნებას და საწმუნოებას ერთი მეორეში ურევენ და ჰგონიან, თუ ჩვენი თავი ქართველებათ ვადვიარეთ, ამით ჩვენი რჯულის სიმტკიცე შეირყევო.

მეტათ შემცდარი და ამავე დროს მავნებელი აზრია. ჩვენი დრო სინდისის თავისუფლების დრო არის: ვისაც როგორ უნდა ისე ემსახუროს ღმერთსა არც ერთ შევცნებულ ქართველს არაფერი არ ექნება იმის წინააღმდეგ, რომ ქართველი ისრაელები მტკიცეთ იცავდნენ დედააზრს მოსეს რჯულისას, — ეს არის მხოლოდ მათი საკუთარი სინდისის მოთხოვნილება.

დანარჩენში კი ჩვენ ვართ ძმები და სავსებით ძალ-ღონით უნდა განვაძვირებოთ ჩვენი ძმობა-ერთობა.

ჩვენა გვაქვს ერთი სამშობლო—საქართველო და სავსებით ძალ-ღონით უნდა ვემსახუროთ მის წარმატებას, მის კეთილდღეობას.

ერთობის მტრებმა კი დღე იცოდნენ, რომ ჩვენ ყოველთვის პატივისცემით ვეპყრობოდით ქართველი ისრაელების სინდისის საქმეს, ვეპყრობით პატივისცემით და მომავალშიც ასე მოვიქცევით.

ერთობის მტრებმა დღე იცოდნენ, რომ სამშობლო და ეროვნება სხვა არის, საწმუნოება კი სხვა.

ჩვენ ის კი არ გვინდა, რომ ქართველმა ისრაელებმა ქრისტიანობა მიიღონ, — მაშინ ჩვენ პირველი ვეტყვიან მათ: შორს ჩვენგან რჯულის მოღალატენო, თქვენთან არაფერი გვაქვს სავსებით-თქო.

ჩვენი სურვილია ქართველი ისრაელები მტკიცედ იცავდნენ თავის რჯულს და ასევე მტკიცედ ემსახურებოდნენ თავის სამშობლოს—საქართველოს.

ვ. კ. მჭედველი

წმინდა ხელოვნება

როგორც საერთოდ ხელოვნების ყველა დარგს, სათეატრო ხელოვნებასაც დიდი გავლენა აქვს მათეურებლებზე.

ერთ ერთ წერილში ხელოვნების ცნობილი მუშაკი რსკარ უაილდი სწერს: „ხელოვნების საშუალებით სამთარში ავსუვავებ ნუშის ხეს, ხალო ივლისის მანანაქებაში თაფლის ფიფქებით მიკუფენ აბიბინებულ უანებს.“

მართალია, უაილდის შესხედულებას ხელოვნებაზე — „ხელოვნება ხელოვნებისათვის და არა ცხოვრებისათვის“ — ჩვენ ვერ გავიზიარებთ, მაგრამ მისი ეს სიტყვები ჩვენთვის ძვირფასია იმდენად, რადგანაც ისინი ხელოვნების სიძლიერეს გვიმტკიცებენ. უაილდიც რომ არ დაგვიხმაროთ, თვითონ ჩვენც ხშირად გავმხდარვართ ხელოვნების გავლენის მიწმენი.

ავიღოთ სათეატრო ხელოვნება. ქრისტიანეს, ანიკოს, მდიონიშვილის, კორძეიას, ქამეტის, ზეინბის, და სხვათა ბუდი ჩვენში გულწრფელ ტრემლებს იწვევს, თუ მათ ხელოვნურად განსახიერებულს ვინილავთ სტენასზე. თუ არა და სულ სხვა გრძობებთან გვექნება საქმე. ხელოვნურ სულს მოკლებული წარმოდგენა რაღაც გამოუცნობ გრძობებს ქბადებს მათეურებლებში, თუ ბიესა ხელოვნის კაღამს ეკუთვნის. ცხოვრების სიღრმიდან ამოკლეჯილი სურათი, არა ხელოვნურად დადგმული, ბირველ ხილვაზე გამოურვეველ მდგომარებაში ატლებს მათეურებელს: მას შინაასრი ხიბლავს, განსახიერება კი მასში უკამოთილებას იწვევს. შეგნებულ მათეურებელს ორმაგი შრომა სჭირდება: მან უნდა წარმოიდგინოს ბიესა ხელოვნურად დადგმული, შემდეგ კი მისი დედა-მიზანი. თუ კი მათეურებელი შეუგნებელია, ე. ი. მას არ ესმის ხელოვნების მიზანი და წარმოდგენებს დროს განსტარებლად ესწრება, მისთვის უარყოფით დასკვნის გამოტანა დიდი მოფიქრების საქმეს არ წარმოადგენს. ის ერთჯერ დაესწრება ასეთ წარმოდგენას, ან ორჯერ; თუ წარმოდგენა ეოველთვის ცუდათ ჩაატარეს, ის სხვა, უკეთეს თანგშესაქნევ“ დაწესებულებას დაუწუბს ძებნას.

ვინც ჩვენის თეატრის მდამო მათეურებელი იტნობს, ის დამუთანხმება, რომ ბევრ ღამს-სო-

ფელში წარმოდგენის დახსწრეთაცან თეატრის მნიშვნელობის შეგნება დღეს სწორედ ამ საფეხურზე სდჯას. ამ შემთხვევაში ხელოვნების გავლენაზე სხვა კილოთი უნდა ვიღანარჯათ. ჩვენს თეატრს ორმაგი მოვალეობა აწევს: მან ერთსა და იმავე დროს ხელოვნების პატივისცემა უნდა დაბადოს მათეურებლებში და ცხოვრების სურათების ჩვენებით უკეთეს მომავლისკენაც უბნოს.

გასულ თვეს ერთ-ერთ შესანიშნავ რუსულ ჟურნალში ს. გუბერმა სოციალურ ესთეტიკის შესახებ საუბრადღებო ეტიული მოთაფსა¹⁾. მისი სიტყვით, — „ხელოვნება ერთგვარ მოთხონილებას უეენებს ხელოვნის, იმგვარსავე მოთხონილებას მათეურებელსაც. ეს სრული ჭეშმარიტებაა. თეატრში, მაგალითად, საღაზღანდაროთ და სანამოუოდ კი არ უნდა მიდიოდეს მათეურებელი. აკი ჩვენ მას წმიდა ტაძარს ვუწოდებთ?!

მართალია, ამ ბოლო დროს სიტუვა „ტაძარი“ ძლიერ გაიფდა, მაგრამ ზოგს მაინც უნდა ახსოვდეს, რომ მასში მიწმწებით უნდა შეგდიოდეთ და არა კრიმანსუელ-ხარხარით. ჩვენი დახასიათებით კი²⁾, ქართული თეატრის უმთავრესად პრაციონტიადური ნაწილი ირგველი ბნელ მდგომარებაშია: აქ ჩვენ ხელოვნის ნაცვლად ხელოვნების არ მტნობს ვსვლავთ, შეგნებულ მათეურებლების ნაცვლად თავშესაქნევად მისულ მხაღაზღებს.

თუ ზემოთ-მოყვანილ გუბერის ღებულება ჭეშმარიტებად მივიდეთ, მაშინ თამამად უნდა ვსთქვათ, რომ ჩვენს პრაციონტიებში მხოლოდ ზოგან თუ უკეთიათ ხელოვნების წმინდა სასე. მის ბუნდოვან სახეს-კი უოველ დღეს თუ არა, უოველ თვეს მაინც უეურებს. მახინჯ სასეს მახინჯადვე სვდებიან მათეურებლებიც. მაშინ, რადესაც ხელოვნური ბიესის ტულის ამდგურევა აღკილი მიდის— უკეთ ვთქვათ, ოჯიჯტება— პრაციონტიის სტენასზე, მათეურებლება სულის განაბვის, ან ტირილის ნაცვლად ხშირად დრანტრულით სვდებიან მას... მიზეზი ტნობილია. როგორც წინა წერილში აღინიშნე³⁾, რაღების აღმასრულებლად შემთხვევით გამონასული პირებისა და აბა

1) ჟურნალი „Дело № 1. Изв. Студен по социальной эстетики“. გვ. 35;
2) იხ. „თ. და. ც.“ № 34. 3) იქვე.

სად გაგონიდა, რომ ამ სახით ხელაფნება შეუ-
ყარათ? მასთან ზრდინტიებში მთინტელიგენტო
პირების ერთ ნაწილს ტუდი შესეღულობა აქვს
დამუშავებული. ჩვენმა კაცმა თუ „ანბანა“ ისწა-
ვლა, შერე მუშაობას არ კაცრულობს და სწორედ
ასეთი ზიანება ზრდინტიებში ხელაფნების „ქუ-
რუმნი“. ზღვილი ასახსრედა, რატა ასეთ „ხე-
ლაფნების“ წარმოდგენებს თავშესაქცევი ხსნათი
აქვს. ასეთ შემთხვევაში დამსწრსთვის ერთია,
ფურცთთან შექცეული ის სტენისაკენ ე თუსახით:
ის დრტს „ატარებს“, ბასახს ნანტობებში.

რატომ ებრძვიან ამ მოვლენას ჩვენში?
გნანსოთ შემდეგ. **არ. ფანცულაია**

იბერული სცენები

I

უინცარი საქმე მკირს ამ ხურდა ფულის
შემოღვევის გამო.

იქით პარასკებს სულში ვიყივი დაბარე-
ბული და ბაზარში ჩამვევდი.

ერთი ბრუტიანი სამმანეთიანი ვიგულვე
ჯიბეში. ოჯახიდან რაცხა რაცხა სავაქრო და-
მაბარეს და ცოტა მეც ქე დამკირდებოდა
სახარჯოთ. აგერ სამი დღეა ქუთეთისში ჩამო-
ვრჩი და ამ ჩემი სამმანეთიანის დახურდავება
არ იქნა და არა.

შეგეხსენებათ, სული წმიდა არა ვარ,
რომე სამს დღეს ჰაერითა და წყალით გემეტანა
თავი. მერე-კილო მისთანა ჰაერით, ქუთეთისში
როა და მისთანა წყალით, ახლა რო რიონია.
წმინდა, წყაროს წყალს კვი ხანია პირდებიან
ამ უბედურ ქუთეთისს, მარა ახლა „მოხოუ-
ლაზეა“ საქმეო. და სანამდი იმ მოხოულას
მომულებს შეიყიდიდენ, ეს საქმე კილო ბე-
ვრჯელ მუუხოვ და მოუხოვს.

ჰო, იმას მოგახსენებდით— სამმანეთიანი
ვერსა დავახურდავეთქვა...

შევედი სასადილოში და სანამდი სუფრას
მოუჯდებოდი, დახლიდარმა მკითხა: ფულზე
რავა ხარო?— რავა ფულზე თქვა, მირონი ხარ
ჩემი, თუ ახლობელი ვინმე, რო უფულოთ
შამოგვიდოდი აქანა თქვა!— არა, ბატონო,

ნაშალი ფარა თუ გაქო?— სამმანეთიანი მბქ,
დახურდავებ და ნაშალი იქნება-თქვა!— ქა-
ლალდის ფული! აჰ, ნურც ამვიღებ ტყუ-
ლაო.— რავა ნუ ამვიღებ თქვა. აღარ ფუ-
ლობს, თუ მიწუნებ-თქვა?— ხურდა არაა და
მინცმინც რო დევიწუნო, ნურც იმაზე დემემ-
დურებო. მაქ ვექსილიაო. ახლა ოქრო და
ვერცხლი ფულობსო.— თუ გინდა, მასე იყოს-
თქვა. ვექსილი რავა, ჩვენებური ძვა-ბ-ქური
ვექსილი გვონია, თუ რავაა შენი საქმე-თქვა:
— ხაზინსაა, მიიტან, ოქრო-ვერცხლს გადმო-
გიყრიან-თქვა.— კი, ბატონო, მიბძანდი ხა-
ზინაშიო და. — რას მეუნებ, კაცო, ქრისტიანი
არა ხარ-თქვა, ახლა რო ხაზინაში მისტუმ-
რებ? როდის ევიშობ იქიდან თავს, და აგერ
რო უყურებ მუცლის აპკი ხარ-ხიმაღე მაქ
მიკრული.— არა, ბატონო, მაგას ვინ მოგა-
ხსენებს, დაბძანდი, მიირთვი და ხურდის მო-
ცემას, თქვენზე დავწერო, ის მიჩვენიაო.—
დაწერე-თქვა.

გამოვსისინდი რჯულზე. რაკი დაწერაზე
წვიდა საქმე, მადაც მეტი მომაწვა ..

ჩაწერა ჩემზე.

სალამოზე საჩაეში შევედი. იქაც რჯულზე
გამევიკუპრე რძიანი ჩითა და ბულქის პურე-
ბით და ამოვაცოცე ჩემი სამმანეთიანი.—
მაგის ხურდაქე სადაა, ბატონოო.— აჰა, ჩემო
ბიძია, რავა ვქნა, რაც შევეკამე მისი დაბრუ-
ნება არაფრით არ შემიძლია-თქვა.— იყოს
თქვენზეო,

ჩაწერა ჩემზე.

რაფერად შევეჩვიე, ნუყურ ამ ჩაწერას,
არ იტყვიოთ იიშეე! სამ დღეს ვქამე, ვსვი, პა-
ტარ-პატარა რაცხა-რაცხები კილომაც ვივა-
ქრე და ხვალ დლას ში გოუდგება გზას კი-
ნაპატივები, ნავაქრიც და გოუცხელი ჩემი
ბრუტიანი სამმანეთიანიო. და ახლა ასე ვფი-
ქრობ, რომე იმ ჩემ მ.წნისიავებს დოუბრუტი
ანდებათ თვალები ჩემს ყურყუტში...

II

ორკლასიანი სამინისტრო შკოლა გავა-
თავე. სახელი მისთანა აქ ამ შკოლას, რომე
კაცს გეგონება მინისტრებს ამზადებსო. მ-ნი-
სტარი კი არა, ორი კაკალი ქართული შემა-
სტავლეს და საყველპრო რუსული ლენჩი

შევვდი და ლენჩი გამევედი. ბაბაიას ეგონა მინისტარი გავხდებოდი. სტავლა რო გამეგძელვბია, ოჯახს იმის კული არ ჰქონდა და ისთველეს ქუთისისკენ წამევედი, ეგება რამე საქმე ევიჩინო თქვა. რიონის სტანციასზე ჩვენებური ბიჭები დამხვდენ, ნასილჩიკებაა შესულიყვენ: —საშოვარი კაიაო და მეც ქე დავრჩი.

ე უბედურობა ომი ქე რო ატყდა, არ ვასულა ხუთი-ექვსი თვი, გევიხდდე, ე ჩემი აფხანაკი ბიჭები ახელატ გადატყლაპული არ დეიქაჩენიანი ვიბე! რაფერათ, ბიჭო-თქვა! —დევეკოთხეყე. —რა ფერათო და, მევემხდეთ ორ-სამ თვეში, ჩავბრეთ ეკზამენია და ჩინიც გევიკარიოთო! —აბა, მე თქვენზე მოლაყრუ ვყოფილვარ-თქვა, გევივლე გუნებაში, ინწაამს მივატუე ნასელჩიკობა, ბარე ცხრა-ოდე თუმანი ქე მქონდა ნაგულევი, ჩავაბარე ერას სუტენტს და ოთხ თვეზე ეკზამენიაც ჩავაბარე.

სარაყამიშში ქე რო შტევიფუცხუნეს, მაშინ დამკოდეს ს:სხო ბარძაყში და პატარათ რავარც მოვჯობინდი, შინისკენ გამოვსწიე. რიონის სტანციას რო მიუახლოვდი, გავყვმი ფიქრს, მომაგონდა, გუშინწინ რო აქ ვმუშაობდი. ამ დროს მივაწიეთ კიდობაც სტანციასზედა — ნასილჩიკ, ნასილჩიკო! — შეიქნა. ერთი შევიწყერი და უცბათ წავიწიე. მარა მეტკინა ბარძაყი და ამაღლინა საჯაყი!...

III

ერთსა კარგსა და დიდი ხნის უნახავ მეგობარს შევხვდი. იამა, მეც მიამა და მოუსვით ქეიფს ხელი. თელი ერთი კვირე არ დავგოტოვებია სქეთო ადგილი, თუ სადმე იყო. პირველში ერთი ორჯერ მეც გევიკარი ხელი ჯიბეზე, მარა აფხანეკმა დამასტრო—სულ ერთია, შე კაცოო. მერე მეც ქე წოვეუყრუე და სულ ის ხარჯავდა. ბოლოს, ვინ იცის ეგება ქი მოწყინდა, ან და შეიძლება სახარჯოც შამიელია და უკანასკნელი ნახარჯის გადახდა ცოტა შეაგვიანა... გადმოხედა ცალი თვალით და მითხრა: —კაცო, ძმაო, მაგ ჯობეში მორიალი ხომ არ გიყის, ერთი შენც ჩეიყავი ხელიო!...

თომა პუხი,

ვ. გუნიას ავადმყოფობა

ზარასკეკის, ენკენისთვის 16, ავადმყოფი მსახიობი გახინჯა ექ. ივ. გომართელმა. ავადმყოფობა იძიება, თუშტა სსშიში არა არის რა და ბეჯითი მოვლა-მკურნალობა საჭირო. მეორე დღეს, ენკენისთვის 17, ექიმთა ივ. გომართლის და შ. მიქელაძის კადაწვეტილებებისშებრ დანიშნა კონსილიუმი ივ. გომართლის, შ. მიქელაძის, გ. მუხაძისა და ს. ვირსალაძის მონაწილეობით. რადგან დანიშნულ ვადაზე, კვირას, ექ. ს. ვირსალაძე თბილ-სში ადარ აღმოჩნდა (წინა დღით ქუთაისს წასულიყო), მხოლოდ სამმა ექიმმა გახინჯა ავადმყოფი. საჭიროა ოპერაცია, მაგრამ ვინაიდან ავადმყოფი ძაღზე დასუსტებულია (მტირე ხნის განაულებობაში 22 გირ. დაქკლება), ოპერაციის გაკეთება ამ ჟამად შეუძლოდ იტნეს. ავადმყოფს ხელი დასდო ექ ივ. გომართელმა, რომელიც დილა-სადამოთი დაიარება ავადმყოფთან და დიდის მხრუნელობით მკურნალობს.

სასოგადობა დიდის გულმტკივნელობით აღეგნებს თვალ-ყურს ავადმყოფის მდგომარეობას. მნახველნი ხშირად დაიარებიან, თვით მდაბიო ხაღსის წარმომადგენლებიც-კი. გასულ კვირას ინახულა სსშიველ გლეხთა მხრით გლეხმა ე. ვირმელაშვილმა და მალე გაჯანსღება უსურვა.

როგორც ესწერდით, ავადმყოფი თავის ბინაზეა (ვერის ხეში, შესავალი ვერის დადმართის მხრით, № 3). ბინად ორი ზატარა, ჭერ-დაბადი (იმდენად დაბადია, რომ მადალი კაცი ძნელად თუ გაიმართება) ოთახი უჭირავს. ერთ ოთახში, ავადმყოფთან ერთად, ხუთი თუ ექვსი სწოლია (თვით ავადმყოფის ცოლშვილისა).

ვ. გუნია ჯერ შუა ხნის კაცია (53 წ.), სულ ცოტა, ოცოდე წლის სიცოცხლე კიდევ წინა აქვს. მის მსახიობობას რომ გვერდი აუქციოთ, მწერლობით კვლავ ბევრი სასრებლობის შობა შეუძლიან ჩვენი სასოგადობის მოვალეობა, ყოველის დონისძიებით ეტადეს, ცხოველების ზირობები გაუმჯობესოს და ნამკდარი მოღვაწე მალე ფეხზე დაიყენოს.

მეთვალყურე

სახალხო
1916 —

ანკარა

რეისორი |
კ. შათირიშვილი ელ. ციმაკურიძე

თეატრი
— 1917

ნ. გოცირიძე

ს. რომანიშვილი

მ. მატარაძე

ვ. ნინიძე

გ. ჯაბაური

გ. გელიკურაშვილი

დ. ბაქრაძე

ა. მეტრეველი

კ. ხახანაშვილი

რ. სალაყაია

სვენარიუსი
ა. ბაქრაძე

გ. ანაშვილი

ს. პებანოვი

ა. ივერელი

მოკარნახე
მ. თუშმელიშვილი

სახალხო სახლში ქართულ წარმოდგენების მმართველი დასი

ზემოთ ხსენებულ პირთა გარდა დასში ირიცხებიან: ქ-ნი—ბარათაშვილი ელ., გოდერძი ლ., იანქაშვილი ელ., მჭედლიშვილი ნ., ნარაკიძე თ., რომანიშვილი-დგებუაძისა ს., არჯვანიძე ან., ბაქრაძე თ., სულხანიშვილი დ., გაბუნია თ., ბ-ნი—შამაჯანოვი ბ., მინდიაშვილი ი., მერაბიშვილი ნ.; მარკოზოვი, მჭედლიშვილი, ძა-ლუძე, ჩხეიძე და ხატელაშვილი.

კაცული გონება

მე არაფერი დამეძალება,—
მივენდე გულის პოეტურ ღელვას;
მე ვიცი ვარდის ზიზილა ენა,
მე ვგრძნობ ცის ელვის ელვარე ელვას,
უბედურებაც სწორედ ის არის,
რომ ყველაფერს ვგრძნობ, კა-გსა თუ ავსა,
ან ნეტამც გული არა მქონოდა,
რა ბედნიერად ჩავთვლიდი თავსა.

ი. გრიშაშვილი

ოპოლი მხარე

ქვრივ-ობოლივით შავით მოსილი
სამშობლო ჩემი სტირის, ვალაღებს,
სევდით და დარდით გულ-ჩათხრობილი
მოს-ქვაჲს უწყალოდ დაკარგულ შვილებს.
შავი ყორანი დასჩხავის თავსა ..
შავი ყორანი გარს დასტრიალებს...
ვილა მოუვლის ბედ-უკუღმართსა,
ვილა შეუშრობს ცრემლიან თვალებს?!
კ. ძიძაძე

ს ა ბ ა

(გაგრძელება, იხ „თ. ც.“ № 38)

ნადიდან გულ დაწყვეტილი დაბრუნდა საბა.

ღვინომ გაუღვიძა მგრძობიარობა. როგორც-კი მოვიდა, ცაცხვის ძირში პირაღმა გაეგლო და თავისი ძმისწული ორი წლის გრამიტონე მუხლზე დაიწვა და, სანამ დღეა მისმა არ წაიყვანა, „აჩუ აჩუ“ უძახა.

დიდხანს იწვა საბა.

უფროსმა ძმამ დაუძახა: „ქურია გასარეცხი... ერთი კოკით წყალი მოიტანეო...“ მაგრამ საბა აღარა განძრეულა.

მთლად წაიღო ფიქრებმა: ბაბუა ილანძღება, კაი, ბებერია და „ჭაუ, ჰაუს“ იძახის; თუნდაც კორი არსად იყოს. ქალებს არ მოვწონვირ,—კაი ვერა ვარ ღამაზი, მარა ბიძა ჩემი ჩემთან მუშაობს, საკოცნელათ რავალი ვარ რა მისი საქმეა! და მუშაობას მაინც რატომ არ მიფასებს?!.. დღეს ახლა .. დიდი და პატარა თუთხმეტო სული ვკრფედით.

... რა მშვენიერია მარინე! — სხვათაშორის გაუელვა თავში საბას...

ჰო და ხელი არ გამიჩერებია.. ერთს ჩემზე მეტი არ მოუკრფვია და გადმოტანით მარტო შე გადმოვიტანე მოსავლის ნახევარი. სიღონია ღველის შვილია და გოდორის წიკვა არ ეკადრებაო. ფილიბე ხომ სასიძოთ უნდათ და ფეერებთან, ... ოსიკიე მაინც რა წითელი კვერცხია!

— რა მშვენიერია მარინე,— გაუელვა თავში საბას...

ეზოზე გადმოიარა მეზობლის ცუგრუმელა გოგომ.

— გამარჯობა, საბა!

საბამ ერთი ახედა და ზანტაო უბასუხა:

— გაგიმარჯოს!

უყურადღებობით გაკაპასებული ცკმეტურა გოგო შემოუბრუნდა საბას და გოგობიჭებისაგან გამოთქმული ლექსით გაახელა:

ჩემო საბა, შენი თავი

რამ გაზარდა ასე დიდი?!..

ხრიკათ მაინც ივარგებდეს,

ორ შაურათ გაყიდოდი..

— თუ გსტაცე ერთი ხელი, გაწრიბინებ თირინასავით! — შეაშინა საბამ და წამოიწია.

გოგო არ შეერთა და ენა „გამოუტიტა“. საბა წამოდგა და გამოეკიდა, გოგო კაიქცა, მაგრამ ისე რომ დიდ მანძილზე არ დაუტოვებია საბა... გოგო ტყეში გადახტა. საბამ, თუმცა რალაც კი იგრძნო, მაგრამ სავსებით ვერ გაიგო ძღაბის ოინები და ღობესთან შეჩერდა.

— როცა იქნება გაკვლებ!.. კიდევ დაექადა საბა და თავის დეილზე დაბრუნდა

— ისე ღმერთი უშველის შენ ჩურჩუტ თავს,— მიაძახა გაბრაზებულმა გოგომ და მიმალა.

საბა მიწვა და თავში გაუელვა:

— რა მშვენიერია მარინე.

ნადიდან დაბრუნებული სალომე იქვე ხის ძირში იდგა, მაგრამ საბამ მაშინვე ვერ შეამჩნია.

— ბიჭო, რაღა დროს შენი გოგოების სდევია?

— აბა... — შერცხვა საბას... გამაგულისა, გალახვა მიწოდდა, გამექცა.

— ჰო, ჰო ილაპარაკე!.. მასე კი არა, ბიჭო, აწი ცოლ-შვილს უნდა მეეკიდო და ქრისტიანულათ იცხოვრო... რაცხა ბედია სალდათად არ წაგიყვანეს და მეტი რა გინდა?!

საბა გაჩუმებული იყო. ნათლად წარმოუდგა თვალწინ მარინე და კინალამ ხმა მალლა და ძახა:

— რა მშვენიერია მარინე!

— ბიჭო, რატომ პასუხს არ მეუბნები?

— შენ რომ არაფერი გიკითხავს, რა გითხრა?

— არ გინდა ცოლი შეირთო, შვილი გყავდეს? — არ ეშვებოდა ბიჭოლა სალომე. საბა შეწითლდა და, როგორც იყო, ამოდენა პირიდან...

— რატომ? ქე მინდა..

— თუ გინდა და ძან კაი გოგოს გაგირიგებ...

სალომე შეჩერდა

საბა უცდიდა.

— ნეტავი მარინეს შემრთავდეს,— გაიფიქრა საბამ და ისეთის თხოვნითა და ვედრებით შეხედა სალომეს: მითხარი, ვის მრთავო, რომ თვითონვე შეერთა და თავი დალუნა,

მაგრამ სიბნელეში სალომეს არაფერი დაუნახავს და შეუშინევი.

— ახლა ხომ იცი, ჩემო საბა, შენთვის კაი მინდა... მარინეს და თალიკოს შენ არავინ დაგანებებს... როგორც ალხანაო ისეთი ჩაღხანაო, ხომ გაგიგონია. არც ქე გამოგადგებიან ისინი...

საბას გულს მოხვდა ბიცოლა სალომეს სიტყვები... მარინეს ასე აღვილად თვალიდან გაქრობა არ უნდოდა; თვითონ იცოდა, მარინეს მისთვის არ მოაცლიდნ, მაგრამ საწყენი იყო ასე გადაქრით უარის თქმა... ამ აღელვებულ გულზე მანც უნდოდა საბას თავისი საბედოს სახელი გაეგო.

— შენ გინდა კაი მეოჯახე ქალი, ჯანსაღი. ახლად რომ დასახლდებით, შეუღლე ხარივით გვერდში გედგას. ხნავდეს, თესდეს ისე კი არა დღეობაში გამოსამზებურებლათ რომ არიან ზოგიერთები... შვიდი-რვა თუმანი თუ ექნა სახლს ქე დაგიდგამს და შერე თქვენმა ბედმა და ღმერთმა იცის...

— შე ძაღლო და მამა—ლო!—მოსმა უეცრათ ხმა საქურგდან,—რომ გითხარი ქური გარეცხე თქვა, რას უბოი მადანე?!

— აბა შეიფიქრე, თედორე გიძახის და მეც ქე, მეჩქარება...

— მოვალ, მოვალ! მიადახა ძმას საბამ, შერე სალომეს ხელი დაუჭირა და ჰკითხა:

— მაინც ბიცოლა ვის მიჩრეგ?

— ვის გირჩევ, შვილო, და შენთვის ზედ გამოქრილია მხეხა...

მთვარემ ს.ხლის თავიდან ყური ამოყო და საბას ფერ-შკრთაღმა მნათობმა უნებურათ მარინე გაახსენა.

სალომეს ნათქვამმა სახელმა არაფერი მოაგონა საბას...

სალომე შთაბეჭდილებას უტყვიდა.

— შხითვი კაი აქვს, ხორაგსაც მოვაცემიებ... მოყვრებიც ხომ ღირს ერთ რამეთ... ერთი მქედელია, მეორეს დუქანი აქვს ხონში.

— ვინ მხეხა? დაეკითხა ბოლოს საბა.

— ულამაძის, შე კაცო, ნიკიფორე ულამაძის ქალიშვილი.

— ნაბიქვარი?—გაკვირვებით ჰკითხა საბამ და სალომეს მოღუნებული ხელი შეუშვა.

— ჰე, ჩემო საბა... რამდენს რას იტყვიან, კი არ უნდა დეიჯერო!.. ნახე მისი ბიჭი?

— კი მარა...

— აბა, დალი აქ დაკრული?...

— ჩემთვის სხვა ვერავინ გამეფიქტე. ბიცოლა?—მწუხარეთ უსაყვედურა საბამ და გაჩუმდა:

— დასახლება თუ გინდა, შვილო, ეს არის... ასი მანეთი ფული, ხორაგი, კაი მოყვრები... ქალა მხეთ-უნახავი არ არი, მარა არც ქვა დასაწუნი...

— თქვენ რაზე მუსაფობთ აქანე?—დაცინვით იკითხა საბას უფრო მაძმამ, რომელი; საქურგდან ნელ-ნელა მოპარვოდა მათ—შენი ტილისთვის ვერ მოგივლია, შე ჩერჩეტო, და ცოლ-შვილი გამომიწყე ახლა? წადი შენი საქმე გააკეთე, თვარა მაქვს სიცოცხლე ზურგი გაგისქელო სახრეთი!.. შენ კი დედაკაცო, რომ წავიკვლია ენა, ნამუსი აღარ გაქ?..

მეტის თქმა სალომემ აღარ აცალა:

— ნამუსი მე კი არა თქვენ არ გაქვთ, თქვე უღმერთოებო... მაგის ნამუსეფარზე ხართ ყველა მიჩრებული და სწყალს ქაღალცი-კი ამაღლით...

6. ლორთქიფანიძე

(დასასრული იქნება)

ვინც რომ მიუვარდა..

ვინც რომ დღემდისინ მიყვარდა,
დღესაც ის მიყვარს... ის არი;
მას ვეტრფო, მას ვეხასები,—
ჩემი დეთაება ის არი.
ის არის ჩემი სიცოცხლე,
დილის მზე ამომავალი:
წმინდა, უმანკო, უხალკო,
ეთერის ჩამომავალი.
ნარი ნალად უგია,
ცა არის მისი საბანი,—
ეს ტანჯულ გლეხის შვილია,
ნაკურთხი ოფლით ნაბანი.
ვერვინ შემიცვლის მახე გულს,
ფეცავ ქეშმარტ ჭალასა;
იმის დამჩავგრელადამთურგენელს
ყელში გაუყრი დანასა!..

გ. შინატყვლი

ი კ უ ლ ე ბ უ ლ ნ ი

გაგრძელება იხ. „თ. და ც.“ № 38

დონ ალონ. აგერ ჩვენი დიეგო ცამეტ წლისა ხდება, კლარაც თორმეტ წელს არის მიტანებული. ამაღამ დიეგოს ბარ-მიცვის* დღესასწაულს რო გადაუხდით, ორთავს გაუხმელთ იმ დიდ საიდუმლოებას: გავეგებნებთ თუ ვინ არიან. დონ-იმანუელმა მითხრა, რაც ხანი ვასწავლი, ვეცადე მათს გულში ჩამენერგა სიყვარული ჩვენი ერისა და სარწმუნებისადმი და მიზანსაც მივახწიეო. ახლა უკვე დროა გაიგონ ჩვენმა შეილებმა, რომ ისინი არიან შეილნა მართალ, საბრალო და დენილ ერისა. და ყველა ამას დღეს გაიგებენ.

დონნა-ლაურა. აი, ეგ არის ამ ქაშად გამაშხამებელი ჩემის სიცოცხლისა. ჩვენი შეილები ჯერეთ პატარები არიან ჩვენსავით—დიდებსავით გაფრახილება არ ძალუძთ. ყველა უბრალო, შეტ და წამომკდარ სიტყვას შეუძლიან თავს დაგვატეხოს დიდი და საშინელი უბედურება.

დონ ალონ. უნდა უთხრათ, რომ ძალიან ფრთხილად იყვნენ.

დონნა-ლაურა. ნუ თუ იმათთანა პატარა ბავშვებს შეგვიძლიან მოეთხოვოთ, თავიანთ უბედურ მდგომარეობას მიხვდენ?

დონ ალონ აგრე არ გახლავს. ებრაელი ბავშვები უფრო კვიანი უნდა იყვნენ სხვა ბავშვებზე; იმათ უფრო კარგად უნდა შეიგნონ ყველა საქმე, ვიდრე სხვა ბავშვებმა. კარგად ავეუსნათ თავიანთი მდგომარეობა და ის ფათერაკი, რომელიც მათ თავს დასტრიალებს, და მაშინ მიხვდებიან, რომ დიდი სიფრთხილეა საჭირო.

დონნა-ლაურა. მაგრამ, შეუძლიანთ-კი თავის დაჭერა ისე, რომ არასფერი წამოსცდეთ?

დონ ალონ. ებრაელ ბავშვებს შეუძლიანთ აასრულონ იმასთანა საქმეც, რის აღსრუ-

ლებაც სხვა ბავშვებს არ ძალუძთ! შენ კი ჩემო მეუღლე, დამშვიდდი და არხეინად იყავი, ევსავით უფალს და ის დაგვიცავს ჩვენ. იმედი მაქვს, მალე გავეცლებით ამ ქვეყანას და მაშინ აღარაფრის ჯავრი არ გვექნება. (დადის წინ და უკან, ფიქრებში გართულები, ჰაუზა).

დონნა-ლაურა. (ცოტა ხანს მდუმარეთა ზის. ნუჯის სმით), ალონსო.

დონნა ალონ რა გნებას, ლაურა?

დონნა ლაურა (გედრების სმით) გამიგონე, ჩემო ძვირფასო! იქნებ უფრო საშუაობი იყოს, რომ არ გაუხმლოთ ჩვენი საიდუმლო ჩვენს შეილებს, ვიდრე მოვახერხებდეთ ამ ქვეყნიდან გარიდებასა და თავისუფალ ქვეყანაში მისვლას. გვედრები, ჩემო ძვირფასო, ალონსო, აბა დაუფიქრდი ჩემ სიტყვებს და დარწმუნდები, რომ მართალს ვამბობ.

დონ ალონ. (სდგას დაუფრას ჰირდაზარ და შეკვეურებს, ფიქრებში გართულები, ხან-მოკლე დუმებათ. აღონსო გერძვის თავის თავს. შემდეგ ეუბნება მოწვევით) არა! არა! ამაღამ უნდა გაიგონ, თუ ვინ არიან და რანი არიან ისინი!

დონნა ლაურა. ახლა? ამისთანა დროს? როდესაც ინკვიზიცია თვალს ადევნებს და სდარაჯობს კაცს ყველა ფეხის გადადგმაზე?

დონ ალონ კიდევ მაგეტომ, რომ ინკვიზიცია სდარაჯობს კაცს ყველა ფეხის გადადგმაზე. სხვა დროს იქნებ დაგთანხმებოდი და კვალად გაუხმელავი დამეტოვებინა ჩვენი საიდუმლო იმათთვის. მაგრამ ახლა, ამნაირ უბედურ დროს—არა! ჩვენ ყოველ ქაშს მოგველ: ს ინკვიზიციის წევრთა ხელში ჩავადნა. მაშინ რა იქნება შედეგი ჩვენი შეილებისა, კათოლიკეთა მღვდლებს რომ ჩაუარდენ ხელში?—მაშინ ხომ ჩვენ შეილებსაც გარდაქმნიან მღვდლებათ და მიუმატებენ ჩვენს მტერ—მღვდლებს! აი, ამიტომაც მსურს გაიგონ შეილებმა, გაიგონ, რომ ისინი არიან ებრაელები, და მათი ველია დაშთენ ებრაელებად, ვიდრე უკანასკნელი წვეთი სისხლი უდგიათ. გაიგონ ყველა ეს, და მაშინ ეცოდნებათ, რა მიუგონ ინკვიზიციის მღვდ-

*) **ბარ-მიცვა**—ებრაულად ნიშნავს „ნიცნების შეილს“. ებრაელთა წესით, როდესაც ბავშვი ცამეტის წლისა შესრულდება, მაშინ ეწოდება სრული წლოვანი; მოვალეა აასრულოს ყველა სარწმუნებრივი ადათ-ჩვეულებანი. ამ დღიდან ლოცვის დროს იხმარებს „ფილაქტებს“. ამ დღეს თვითონ ყმაწვილი და მშობლებიც უდგასწაულობენ. მთარგ.

ლებს როს ეს უკანასკნელნი მოისურვებენ იმათ შეტდენას: მამა-პაპათ ასარწმუნოებიდან გადაბირებას.

ლონა ლაურა (შეძრწუნდება) დაითაროს ღმერთმა ისინი მაგ შემთხვევისგან.

ლონ ალონ. ნეტავი აგრე! (ხან-შოკლე დუმილია. ადონსა დადის წინ და უკან, უცებ შესდგება დაბადების კიდობნის წინ, ხელებს ადამურაბს და გედრებით წარმოსთქვამს) ოჰ, ღმერთო დიდებულო, როდემდის უნდა აგვარილო მხედველობა შენი? როდემდის, როდემდის?

ლონ ლაურა (დრმად ამოიხსრებს. დუმილი)

ლონ ალონ. მე მივდივარ, ნადიმისათვის უნდა მოვემხადო. აი, უკვე თერთმეტი საათია. თორმეტ საათზე, როს მთელი ქალაქი ღრმა ძილში იქნება ჩაფლული, აქ შეიკრიბებიან ყველა ჩვენი მახლობელნი და ჩვენი შვილის ბარ-მიცვაზე შესწრობას ვიდღესასწაულებთ. შენც მზად იყავი. (მიდის კიბეზე. მხოლოდ ერთ წუთს მოუბრუნდება ცოლს). გთხოვ, გული დაიშვილო, ჩემო სუნჯევე, იმედი გქონდეს უფლისა და ესავი მას. (მიდის კიბეზე, ადებს კარს, რომელიც ჭერშია ამოღებული). როცა გამოხვიდე, კარების კარგად ჩაკეტვა არ დაგავიწყდეს. (გადის)

ლონა ლაურა. (დრმად ამოიხსრებს და ზის თავის ადგილზე გაუნძრევლად. სახეს დრმად ნადველი ეტყობა. წყნარად სდგება და მიდის დაბადების კიდობანთან. სახეს გახსევნს ფარდაში, რომელიც კიდობანს აფარია, და რადგან იმე წუთს გაუნძრევლად სდგას. რაცა აიღებს თავს, დაწვებზე ცრემლები უჩანს, მისუსტებული, გედრების სმით დაბადების წინ) უფალო! ღმერთო! ნუ მიგვატოვებ! (გადის ნადველიან ფიქრებში გაართული და ავიწყდება კარის დაკეტვა, რომელიც ჭერშია)

II

დიეგო, კლარა და მარიკო.

(სცენა ცოტა ხანს ცლიერია. შემდეგ გამოქვბულის ზევითა ოთახში მოისმის ჩქარი ფეხის ხმა და უცებ შესწყდება. ცოტაც და კიბის ზევითა საფებურებზე, რომელიც გამოქვბულშია ჩამოდგმული, გამოჩნდება პატარა ქალი კლარა, რომელიც მოდის ნელო საფებურებზე და გაოცებით იყურება ირგვლივ. შუა კიბესთან რო მოატანს, შესდგება და იყურება საოცრების გამომეტყველი თვალებით და შიშით. ერთ წუთს სდგას ასეგანუძრევლად, შემდეგ გამოერყვევა და

გაეშურება ზევით ოთახისკენ. ზევით ოთახიდან მოისმის იმისი ხმა რამდენიმეჯერ: „დიეგო! მოდი აქა! აქ მოდი, დიეგო! ჩქარა! ჩქარა!“ სცენა ვალდ ცალიერი რჩება რამდენიმე ხანს. ერთ წუთს შემდეგ გამოჩნდებიან: დიეგო და ენრიკო. მათ წინ მოუძღვის კლარა, რომელსაც მოჰყავს და თან უამბობს, თუ როგორ მოაგნო ამ საიდუმლო გამოქვბულს).

კლარა (მოჭყავს უმაწვადლები გამოქვბულში და თან ელანანაკება სინქართ და ნაწვეტ-ნაწვეტად). მე ვეძებდა დედას... დავათვლიერე ყველა ოთახი და ვერა ვნახე... მერე ვაფეშართე საწოლ ოთახისკენ — იქაც არ იყო. უცებ უყურებ... აგრე საწოლი გამოწვეულია... მივედი სანახავად.. და რა! ვხედავ — იტაკი ამოჭრილია.. დავიხარე ძირს და ჩაიხედე ამოჭრილია — რას ვხედავ — შიგ კიბეა ჩადგმული და სხვა ოთახია ხალი, ოთახში სანთლები ანთია... ჩამოვედი კიბეზე სანახავად... და ა, ოთახი, ცალიერია — არავინ არის შიგ... ძალიან შემეშინდა...

(უმაწვადლები დგანან უკანასკნელ საფებურზე და ეგვლაფერს დიდის გაცეცხით უფურებს, რაც კი გამოქვბულშია. ეფეშობენ და კმინიანთ ფეხის გადადგმისა ამ სიწმიდისა და საიდუმლოების გამო, რომელიც მუნ სუფევს)

მნრ. ეს რა არის?

დიეგო. რა ვიცი. თვითონ მეც პირველად ვხედავ ყველა ამას. წავალ მამ საცკითხავ.

კლარა (უცებ შეძრწუნდება) ჰო, ჰო, ჩქარა წავიდეთ აქედან! მამა არ გაგვიჯავრდეს, მას დაუკითხავად რომ ვიყავით აქა.

დიეგო. ჰო, კარგი, ჩქარა წავიდეთ და ვკითხოთ.

კლ. მე კი დედასთან წავალ და ვკითხავ დროა თუ არა ჩემი ახალი კაბა ჩავიცვა?

ენრ. (ხადის შუა გამოქვბულში, დიდის აქეთ იქით და ეგვლანიუთს ავეირდება შემდეგ მიდის დაბადების კიდობანთან, შეჭეურებს ფარდას, რომელიც კიდობანს აფარია, მამაკენ და ვიდიით მართულია და კბრაული ასეებით მოყვარეული. შინჯავს სეღში, მერე ფარდას ახდის და ქვეშ იყურება, შემდეგ დაბადების კიდობანის კარებს ადებს და შეჭეურებს დაბადებებს, რომელიც კიდობანშია ნახევარი სმით.) დიეგო, დიეგო! აბა აქ მოდი, აქა! კლარა! აქ მოდი, დაინახეთ!

(დიეგო და კლარა მიდიან და შეჭეურებენ მდუშარედ)

დიეგო ეს რა არი? (ცოტათ ასწევს ერთ დაბადების კასს) ეტრატის წიგნები. ამოდენა წიგნები!

6. ელიაშვილი — ბუნ დავიდ
(გაგრძელება იქნება)

განა მუსულმანთა სჯული სწავლის წი-
წააღმდეგია? არა და არა! ხოჯათა უმრავ-
ლესობა სკოლისა და სწავლის მომხრეა, ამით
ღრმათ ესმით თავისი სჯული... მასხოვს მო-
ხუცი ზემო აქარლის სიტყვები: „უბედურები
ვართ, რომ წიგნი არ ვიცითო“ ანუ კიდევ:
„გვიხერხებ რამე, და სკოლა გაგვ ხსენითო“...

მაგრამ ეს შევიწროვებ წლის წინათ იყო. მა-
შინ ქართულ სკოლის შესახებ ხმას ვინ ამო-
იღებდა?! ყოველ ქართველს პირში ბურთი
ჰქონდა ჩაჩრილი. ქინკა ხევში (ართვინის
ახლოს) ქართულ სკოლის დახრის ნება არ
მისცეს. ქობულეთის სასწავლებელში ქართულ
ენის სწავლების ნებარეობას ვერ ელირსენ.
„თქვენ ქართველები კი არა, თათრები
ხართო“ უთხრა დირექტორმა ქობულეთელ
ქართველ მაჰმადიანთა რწმუნებულებს... მაგ-
რამ დრო შეიცვალა.

ნუ თუ კიდევ მობრუნდება ის შეგბნევილი
დრო?!... შენი ჩაქუჩი

წერილი აგბები

◆ **არა საკადრისი საქმიანი** ჩაუდენია ბ-
ნალმ. კალანდაძეს, როგორც ვაზ. „სამშობლო“ (№ 441)
სწერს: ბ ალ. კალანდაძე ხსენებულ გაზეთის კლასი-
სმონდენტს გ. მუმლაძეს მიჰპარვია და ჯოხით გაუ-
ლაზავს (რამდენჯერმე დაურტყავს) გაზეთში წერ ლის
მოთავსების გამო. ამ ამბით აღშფოთებულნი, ჩვენ
სრულს თანაგრძნობას ვუცხადებთ კალმის ბეჯით მუ-
შაკს გ. მუმლაძეს და ვუსურვებთ, კვლავ მხნედ განე-
გრძოს მუშაობა.

◆ **სწავლული ძალი** შეემატა სწავლულთა
ოჯახს. ეს არის ნიკო ნიკოლაძის უმცროსი ასული
თამარი, რომელიც პეტროგრადის ქალთა ინსტიტუტ-
ში დასტოვეს ფიზოლოგიის კათედრაზე ასისტენტად
(ლაბორანტად). მსი მეორე და რუსულენოვან ამავე
ინსტიტუტშია ლაბორანტად ქიმიის კათედრაზე.

◆ **ოლივიერ შოკრდროკმა**, „ვეფხისტყაოსან-
ის“ და სხვა წიგნთ ინგლისურად გადამთარგმნელის
მწერალი ქალის მარჯობის უმარდროვის ძმამ
100 მან. გამოუგზავნია ქ. შ. წ. გ. სახ.ის იგი არჩე-
ული იქმნა საპატიო წევრად.

◆ **ს. ნ. ვორონოვის** სასცენო სტუდიაში
ოცამდე ქალ-ვაჟი ჩაეწერა, —სომხები და ქართველები
ალ. ნათაძის სულის მოსახსენებლად კვირას,
ენკენისთვის 18 ქართულ გიმნაზიაში 3 ნაწიდი გადა-
იხადეს.

სახალხო თეატრი სეზონი დაიწყო ენკენის-
თვის 15 „იმედის დაღუპვა“თი. ენკენისთვის 19 წარ-
მოდგენილ იქმნა „გამცემა“. დამსწრეთა შორის წე-
სიერება ირღვევდა. საჭიროა ხალხმა თვითონვე დაი-
ცას წეს-რიგი.

◆ **ძარ. ღრამ საოგადლობამ** დაამთავრა
მოლაპარაკება ქართველ მსახიობთა ამხანაგობასთან და
ღვინობისთვის 1-დან დაიწყება სეზონი. დასწი ჩაირი-
ცხნენ: ქქ-ნი ნ. დავითაშვილი, ტ. აბაშიძე, ნ. ჯავა-
ხიშვილი, ა. ქიქოძე, ქილარჯიშვილი, ა. შოთაძე;
ბბ-ნი ვ. აბაშიძე, ვ. გუნია, გ. იზნენლი, ი. ზარდა-
ლიშვილი, ნ. გვარაძე, გ. ფრონისპირელი, ნ. ციცი-
შვილი. გ. სარაული, ნ. ჩაგუნავა და ი. თარალაშვი-
ლი. რეჟისორად მიწვეულია ალ. წუწუნავა. ამხ ნაგო-
ბის წარმომადგენელად დასმა აირჩია ი. ზარდალიშვი-
ლი. დრო-გამოშვებით მიწვეული იქმნებიან: ქ-ნი ვ.
ჩერქეზიშვილი და ბბ-ნი ვ. გამყრელიძე, გ. გელდენო-
ვი და დ. მგალობლიშვილი.

◆ **ძუთაისის ღრამ, საზ-ის გამგეობამ** ენ-
კენი თვის 13 კრებაზე დაადგინა: 1) სამხედრო გადა-
სახადის გამო შესასვლელ ბილეთებს ფასი მოემატოს;
2) ბენეფისი მიეცეს ეფ. მესხს, ნ. ჩხვიძესა და ალ.
იმედაშვილს; 3) რეჟისორებად მიწვეულ იქმნენ აკაკი
ფალავა და ალ. იმედაშვილი.

◆ **ძუთაისის თეატრი** სეზონი დაიწყეს ნ.
შიუკაშვილის „მთის ზღაპრით“.

◆ **ვალ გუნიას** მკურნალობა თავს იღვა გო.
მართელმა. ექნა ყუკულ დღე დღე საღამოთი დაი-
არება ავადმყოფთან.

◆ **ბელეტრისტმა ვ. ბარნოვმა** დასწერა მოთხ-
რობა „ფეხი იბრუნა“ (დაიბეჭდება ვაზ. „საქართვე-
ლო“ში).

◆ **წმირილი „კიდევ ერთი ძმა“**, საერობო
თათბირის შესახებ, ამ ნომერში ვეღარ მოთავსდა.

◆ **ახალი სტამბა** გაუღია ალ. დიმ. არაბი-
ძეს პეტროგრადში, სტამბაში ქართული შრიფტიც
იქნება და ქართული წიგნებიც დაიბეჭდება.

◆ **პეტროგრადის ქართველობა** აპირებს
კვირეული ჟურნალის გამოცემას რუსულ ენაზე. ჟურ-
ნალის მიზანი იქნება გაარკვიოს საქართველოს საჭი-
რობოტო კითხვები.

◆ **მივიღეთ ახალი წიგნაკი** ქართული სა-
ვეცნიერო და საფილოსოფოსო ტერმინოლოგია იოვა-
ნე პეტრიწის თარგმნის მიხედვით, 48 გვ. ფ. 30 კ.

◆ **ღღეს** აკურთხებენ ქართ. ქალთა საოსტატო
სენარიას, —ხეალიდან წავლას დაიწყებენ.

◆ **ს. ლ. ჯიღაშვილი**, ქართულ საქველ.-მოქ.
ს.ზ-ის აქარის სკოლის მასწავლებელი —ზეინკალი,
გარდაიცვალა. სამაგალითო მასწავლებლად ითვლებო-
და. იგი ს. პატარძელელი (გარე-კახელი) იყო, გღეს-
თაგან, პირველ სათათბიროს საგუბერნიო ამომრჩევე-
ლად არჩეული. ჯერ კიდევ ახალგაზდა იყო, სულ 38
წ. დარჩა წერილი ცოლშვილი.

◆ **თბ. გზბ. თაგ-აუნ. დეპუტატთა საკრებულომ** ენკენისთვის 20 4000 მან. გაუნაწილა ქარ. კულტურულ დაწესებულებათ.

◆ **მგოსანი გალ. ტაბიძე** რუსეთს აპირებს წასვლას უმაღლეს სასწავლებელში შესასვლელად.

◆ **ხაშურში** ენკენისთვის 8 ვლო ანდრონიკა-შვილისა და შ. დადიანის მონაწილეობით ადგილობრივ სკენის მოყვარეთა მიერ წარმოდგენილ იქნა „სამშობლო“, დ. ერისთავისა. აუარებელი ხალხი დაეწრო.

◆ **საბ. საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზ-ბის** არსებობის ცხრა წლის თავზე წლიური კრება გაიმართა ენკენისთვის 20 სასოფ.-სამეურ. საზ-ის ბანკში ექ. თაყაიშვილის თავმჯდომარეობით. 1) ექ. თაყაიშვილმა წაიკითხა თავისი საუცხოვო მოხსენება რაჭა-ლეჩხუმ-სვანეთში მოგზაურობის შესახებ; 2) კრებამ ანგარიშები ერთხმად დაამტკიცა; 3) ფრესკების გადაღებისთვის კრებამ თანხა გაუძლიერა; 4) არჩეულ იქნა კომისია აკაკის სამარის სამზრუნველოდ; 5) საზოგადოებამ მადლობა გამოუცხადა ძველ გამგებთას ნაყოფიერ მუშაობისთვის და იგინივე აირჩია ერთხმად (შხოლად გამოკლებულ ორ წევრის ნაცვლად აირჩია იოს. გოგოლაშვილი და გერ. ქიქოძე) და 6) ექ. თაყაიშვილმა დამსწრენი მიიწვია ტრადიციულ სერობაზე—ახალ კლუბში.

კონსერვატორის პროგრ. გამზადებ **სერკიპკაზე** ილი ოქუჩუღლი მართი წერლით: Оржевский пер. д. 7

სამუსიკოსკოლა ტფ. ქარ. ფილ. საზ. მოწაფეთა მიღება დაიწყო 26 აგვ. 10—2ს.-მდე დღისით და 5—7 ს.-მდე საღამოთი ხელოსან კანტორაში. სტუდენტების ქუჩა, ზელონიკის № 4 მასწავლებელთა სია: ფორტეპიანოს კლასი: ე. დ. აბელოვი-სა, მ. გ. ანდრონიკოვი-ციციანოვისა. ნ. ვ. კალაშნიკოვისა, ე. გ. ქიქოძე, ე. ი. მადატოვა-პოლტარაკისა, ე. ვ. ფოგელისა, ვიოლინი: მ. ტ. ვასილევ, ვი. პ. ა. ტინენგაუზი, ვიოლონჩელი: გ. კაპელნიკი-კონტრაბასი: ბ. პ. ნსკი, სიმღერა: მ. ა. კოლოტოვისა, თეორიის კლასები: ზ. პ. ფალიაშვილი; ხორა: ზ. ი. იკვაძე; ახალად მოწვეულნი არიან ვიოლონისა; სიმღერატორთა თეატრის სოლისტი მ. ა. ვოუფ-იზრაილი ზა ფორტეპიანოს მასწავლებელი პეტროგრადის კონსერვატორია დამთავრებული პროფეს. მედემის კლასი და თავისუფალი ხელოვანი ე. ე. აღნოკოვისა. სწავლის ფასი ფორტეპ., ვიოლინი და ვიოლონჩელის კლასებში—80 მ., წელიწადში, მ. ა. ვოლფ-იზრაილი კლასში 100 მ., კონტრაბასი—50 მ., სიმღერა—100 მ., თეორიის კლასებში—25 მ. სწავლის ფასი გადახდებთ ნახევარი წლობით წინდაწინ. სწავლა დაიწყება 20 სექტემბერს.

ახალი კლუბი 1 კვირის პროგრ. 25 - 30 ენკ.

- ორშაბათი — რუსული ოპერეტა
- სამშაბათი — სიმფონიური კონც.
- ოთხშაბ. — სინემატოგრაფი.
- ხუთშაბ. — ქართ. წარმ. (უფას); საზანდარი პარაბ. — სინემატოგრაფი; მუსიკა
- შაბ. — სიმფონიური კონ.
- კვირა — მუსიკა; სინემატ.

დასაწყისი: კონცერტებისა საღამ. 9. სილი. წარმოდგენა და სინემატოგრ. საღ. 8 1/2 სასწავლებელში ფასი ჩვეულებრივია, მხოლო. სამშ.ბაჟს და შაბათს იხდინა: მანდილოსნები და სტუდენტები (ფორმ.) 65 კ. მამაკაცები 1-05 კ.

ხარკოვის საზო-კლუბი

- (მიხეილის პროსპექტი, № 131)
- ერთი კვირის პროგრამა 25—ენკ.—30 ენკ.
 - კვირა — რუსული წარმოდგენა კაბარე
 - ორშაბათი — სომხური წარმოდგენა
 - სამშაბათი — სინემატოგ. სიმებ. ორკ.
 - ოთხშაბათი — ქართული წარმოდგენა; ბალ-ში სამხედრო — მუსიკა
 - ხუთშაბათი — კონცერტი.
 - პარასკევი — სინემატოგრაფი, სიმებ. ორკეს.
 - შაბათი — ქართული წარმოდგენა.
 - კვირა — რუსული ოპერეტა.

წარმოდგენა-კონცერტებზე შესვლა უფასოა

რედაქტორ-გამომცემელი ანნა იმედაშვილისა